

Ohjeet Aamuni esteet -harjoituksen ohjaamiseen

Tämä ohje sisältää:

- Harjoituksen tavoitteet
- Harjoituksen kesto ja sopiva ryhmäkoko
- Tarvikkeet harjoituksen tekemiseen
- Ohjeet harjoituksen tekemiseen (kohdat 1–6)
- Tietoa kehitysvammaisuudesta (kohta 4)

Harjoituksen tavoitteet ovat:

- Oppilaat miettivät, miten vammaisten syrjintä voi näkyä ihan tavallisessa arkielämässä.
- Oppilaat oppivat, mitä tarkoittavat sanat **esteettömyys** ja **saavutettavuus**.
- Oppilaat miettivät, mitkä asiat parantavat esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Harjoitukseen kuuluu aikaa: 15–25 minuuttia

Kuinka suurelle ryhmälle harjoitus sopii:

Harjoitus sopii erikokoisille ryhmille. Harjoituksessa oppilaat työskentelevät välillä yksin, välillä parin kanssa ja välillä koko ryhmän kesken.

Tarvikkeet: Oppilaat tarvitsevat

- kyniä
- punaisia, keltaisia ja sinisiä muistilappuja

Näin ohjaat harjoituksen

Harjoitus koostuu kuudesta eri vaiheesta.

1. Tutustukaa käsitteisiin

Keskustele aluksi oppilaiden kanssa siitä, mitä tarkoittavat sanat esteettömyys ja saavutettavuus.

Esteettömyys tarkoittaa sitä, että pystyt liikkumaan ilman ongelmia fyysisessä ympäristössä.

Fyysinen ympäristö tarkoittaa esimerkiksi katuja, rakennuksia ja puistoja.

Esteettömyyteen vaikuttaa esimerkiksi se, miten talot on rakennettu.

- Onko talossa portaat?
- Pääseekö ovesta sisään pyörätuolilla?
- Onko talossa pyörätuoliluiska?

Saavutettavuus tarkoittaa sitä, että erilaiset ihmiset pystyvät käyttämään verkkopalveluja. Verkkopalveluita ovat esimerkiksi nettisivut ja sosiaalinen media eli some, kuten Facebook.

Myös netissä olevat tekstit, kuvat ja videot voivat olla saavutettavia.

Esimerkiksi videosta voi tehdä saavutettavan, jos siihen lisää tekstityksen.

Kuva puolestaan on saavutettavampi, jos siinä on *alt-teksti* eli vaihtoehtoinen teksti.

Alt-teksti kertoo lyhyesti, mitä kuvassa on.

2. Oppilaat miettivät omaa aamuaan

Seuraavaksi pyydä, että oppilaat sulkevat silmät.

Sano heille: ”Mieti sitä hetkeä, kun heräsit tänä aamuna.”

Kerro, että seuraavaksi luet ääneen kysymyksiä.

Oppilaat pitävät silmät kiinni. He miettivät hiljaa omaa aamuaan.

He ajattelevat vastauksia kysymyksiin, jotka luet.

Lue ääneen nämä kysymykset:

- Kun heräsit, mitä teit ensin?
- Käytitkö aamulla puhelinta?
- Mitä teit puhelimella?
 - Selasitko somea?
 - Luitko uutisia?
 - Laitoitko viestiä kavereille?
 - Pelasitko jotain?
- Miten tulit kouluun?
- Oliko koulumatkallasi portaita?
- Ylititkö monta risteystä?
- Oliko risteyksissä liikennevalot?
- Näitkö matkallasi ihmisen, joka käytti pyörätuolia tai muuta apuvälinettä?
 - Jos näit, luuletko, että hän pääsi kulkemaan helposti?

3. Oppilaat kirjoittavat ajatuksiaan lapuille

Seuraavaksi pyydä, että oppilaat avaavat silmät.

Luokan seinällä on taulu.

Kirjoita taulun yhteen reunaan ”Esteettömyys”.

Kirjoita toiseen reunaan ”Saavutettavuus”.

Pyydä oppilaita keskustelemaan parin kanssa.

Esitä oppilaille seuraavat kysymykset. Oppilaat kirjoittavat vastauksia muistilapuille.

Kiinnittäkää laput taululle.

- Millaisissa tilanteissa aamusi ei ollut esteetön?
 - Oppilaat kirjoittavat vastauksia punaisille muistilapuille.
 - Laittakaa laput taululle sanan ”esteettömyys” alle.
- Millaisissa tilanteissa aamusi ei ollut saavutettava?
 - Oppilaat kirjoittavat vastauksia keltaisille muistilapuille.
 - Laittakaa laput taululle sanan ”saavutettavuus” alle.

4. Keskustelkaa vammaisuudesta ja esteistä

Seuraavaksi pyydä oppilaita miettimään ihmisiä, joilla on erilaisia vammoja.

Oppilaat pohtivat näitä kysymyksiä:

- Millaisissa tilanteissa nämä ihmiset voivat kohdata esteitä?
- Millaisia esteitä he voivat kohdata?

Alla olevassa listassa on esimerkkejä ihmisistä, joilla on erilaisia vammoja.

- Liikuntavammainen, esimerkiksi pyörätuolia käyttävä ihminen
- Näkövammainen eli sokea ihminen tai ihminen, joka näkee heikosti.
- Kuulovammainen eli kuuro ihminen tai ihminen, joka kuulee heikosti.
- Kehitysvammainen henkilö
 - Lue teksti seuraavalla sivulla.

Kehitysvammaisuus

Kehitysvammaisuus saattaa olla oppilaille vaikeampi ymmärtää kuin vaikkapa näkövammaisuus.

Kehitysvammaisuus tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita.

Kehitysvammaisuuden vaikutus ihmisen elämään vaihtelee paljon.

Kehitysvamma voi olla lievä. Silloin ihminen voi elää melko itsenäisesti.

Hän tarvitsee tukea vain joissakin asioissa.

Vaikeasti kehitysvammainen ihminen tarvitsee tukea koko ajan.

Voit kertoa oppilaille, että kehitysvammaisten voi olla vaikea käsittää erilaisia reittejä ja paikkoja. Siksi he saattavat eksyä. Kehitysvammainen ihminen saattaa esimerkiksi kulkea tuttuja reittejä yksin. Jos hän menee uutta reittiä, hän voi tarvita saattajan.

Myös saavutettavuudesta on hyötyä kehitysvammaisille. Kehitysvammaisen ihmisen on helpompi ymmärtää esimerkiksi nettisivuja, jos ne on kirjoitettu selkeällä kielellä tai selkokielellä.

Tekstin lisäksi nettisivuilla voi olla kuvia. Jos tekstin voi lukea ja kuunnella, sekin voi helpottaa ymmärtämistä. Nämäkin asiat parantavat saavutettavuutta.

5. Oppilaat miettivät ratkaisuja

Seuraavaksi pyydä oppilaita keskustelemaan seuraavasta kysymyksestä:

Mitä pitäisi muuttaa esimerkiksi kaupunkiympäristössä tai somessa, jotta edellisessä keskustelussa mainittuja esteitä ei olisi?

Oppilaat kirjoittavat vastauksia sinisille muistilapuille.

Oppilaat laittavat laput taululle sen ongelman kohdalle, johon lapulla lukeva ratkaisu liittyy.

6. Keskustelkaa ja kerratkaa

Lopuksi lue ääneen laput taululta.

Kertaa samalla lyhyesti, mitä tarkoittavat esteettömyys ja saavutettavuus.

Keskustele oppilaiden kanssa seuraavista asioista:

- Lukeeko taululla jokin este monella lapulla?
 - Miksi?
- Millaisia ratkaisuja oppilaat keksivät ongelmiin?
- Miltä tehtävän tekeminen tuntui?

Kun keskustellette ratkaisuista, voit sanoa oppilaille, että vammaisena elämistä voi olla vaikeaa ymmärtää.

Jos itse on vammaton, näiden asioiden tietäminen voi olla vielä vaikeampaa.

Jos ei itse elä vamman kanssa, esimerkiksi ympäristön esteitä ei ehkä huomaa.

Siksi on tärkeää, että vammaisia kuunnellaan.

He voivat kertoa, mitä pitää huomioida rakentamisessa ja palvelujen suunnittelussa.

Sano keskustelussa myös, että esteettömyys ja saavutettavuus hyödyttävät kaikkia.

Niistä hyötyvät vammaiset ja vammattomat.

Kysy oppilailta: ”Mitä esimerkkejä teille tulee mieleen siitä, että myös vammattomat hyötyvät esteettömyydestä ja saavutettavuudesta?”

Kysy myös: ”Millaisissa tilanteissa olette itse hyötäneet esteettömyydestä tai saavutettavuudesta?”

Voit mainita keskustelussa nämä esimerkit:

- Esimerkiksi jos videossa on tekstitykset, videon voi katsoa vaikka bussissa, jos ei ole kuulokkeita mukana.

- Kuka tahansa voi vammautua onnettomuudessa. Esteettömät ovet ovat hyödyllisiä esimerkiksi, jos nilkka murtuu.
- Esteettömyys hyödyttää myös esimerkiksi vanhoja ihmisiä.
- Esteettömästä ovesta on helpompi mennä myös lastenrattaiden kanssa.